

ПАРЛАМЕНТЫН АЖЛЫН АЛБАНЫ ДАРГЫН ЧИГ ҮҮРЭГ

(Мэдээлэл, лавлагаа)

Г.Билгээ

Парламентын ажлын алба нь парламентад бүхэлд нь болон түүний танхимууд, байнгын болон бусад хороод /комисс/, парламентын гишүүдэд хууль тогтоох болон бусад эрх мэдлээ хэрэгжүүлэхэд нь зөвлөх болон шинжлэх ухаан, техник-зохион байгуулалтын чиглэлээр өргөн хүрээнд үйлчилгээ үзүүлэх, туслах үүрэг бүхий төрийн байгууллага юм.

Парламентын ажлын алба нь хууль тогтоох үйл ажиллагаанд туслах, захиргааны удирдлагаар дэмжих болон нарийн бичгийн дарга нарын газрын үйлчилгээг хэрэгжүүлэх ба түүнийг Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, эсхүл Клерк удирдан зохион байгуулж байна.

Парламентын ажлын албаны даргын нэршлийг авч үзвэл, судалгаанд хамрагдсан 32 улсын 72 хувь (23 улс) нь “ерөнхий нарийн бичгийн дарга”, 25 хувь (8 улс) нь “клерк” гэж нэрлэж байна.

Хүснэгт 1. Гадаадын зарим орны парламентын ажлын албаны даргыг хэрхэн нэрлэдэг талаарх мэдээлэл

Парламентын ажлын албаны дарга	Улсын тоо	Засаглал	Улсын нэр
Ерөнхий нарийн бичгийн дарга (Secretary General)	23 улс	Парламентын БНУ (15 улс)	Болгар, Ботсван, Вьетнам, Босни-Герцеговин, Герман, Грек, Кыргыз, Серби, Словени, Тринидад ба Тобаго, Турк, Унгар, Хорват, Швейцар, Энэтхэг
		Үндсэн хуульт хаант улс (2 улс)	Норвег, Япон
		Ерөнхийлөгчийн засаглалтай (6 улс)	Аргентин, Кабо-Верде, Мексик, Намиби, Солонгос (Өмнөд), Чили
Клерк (Clerk)	8 улс	Парламентын БНУ (3 улс)	Самоа, Сингапур, Ирланд
		Үндсэн хуульт хаант улс (4 улс)	Австрали, Их Британи, Канад, Шинэ Зеланд
Дарга (Руководитель)	1 улс	Ерөнхийлөгчийн засаглалтай (1 улс)	ОХУ

Эндээс үзэхэд, парламентын засаглалтай 15 улсад “ерөнхий нарийн бичгийн дарга”, 3 улсад “клерк” гэсэн нэр томъёог хэрэглэж байна. “Клерк”-ийг Вестминстерийн улсуудын парламентад түлхүү хэрэглэж байна.

Парламентын ажлын албаны даргын чиг үүргийг Парламентын тухай хууль тогтоомж (Унгар), Парламентын ажлын албаны дүрэм (ОХУ), улсуудын парламентын цахим хуудсанд байгаа мэдээлэлд тулгуурлаж хийв.

Хүснэгт 2. Гадаадын зарим орны Парламентын ажлын албаны даргын чиг үүрэг

	Улсын нэр (Парламент, ажлын алба)	Парламентын ажлын албаны дарга	Чиг үүрэг
1.	Грек - Парламентын Тамгын газар	Парламентын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга	- Парламентын Ерөнхийлөгчид Парламентыг удирдахад, чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд нь туслалцаа үзүүлэх; - Тамгын газрыг удирдах (Парламентын Ерөнхийлөгчийн дараа); - Регламентад заасан чиг үүрэг, мөн Ерөнхийлөгчийн үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлэх.
2.	Их Британи - Парламентын Лордуудын танхимын Ажлын алба	Парламентын Клерк	- Танхимын хороодод дэмжлэг үзүүлэх, зөвлөгөө өгөх, стратегийн шийдвэр гаргах хэлэлцүүлэг зохион байгуулах; - ажиллагсдын болон гэрээт ажиллагсдын хууль тогтоомж, гэрээний үүргийн биелэлтэд хяналт тавих; - Танхимын нэрийн өмнөөс гэрээ байгуулах; - газар болон бусад өмч хөрөнгийг эзэмших, удирдах; - Танхимын төсөв, санхүү, нөөцийн бүртгэл, дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх; - Виктория цамхагт хадгалагдаж байгаа Парламентын бүртгэлийг хадгалах; - Танхимын спикерийн эзгүйд дэд спикер, бусад эрх бүхий албан тушаалтанд дэгийн асуудлаар зөвлөгөө өгөх; - Танхимын хуралдаанд сууж, хэлэлцүүлэгт хяналт тавих; - зарим ёслолын ажиллагаанд оролцох; - Танхимын хуралдааны тэмдэглэл хөтлөлтийг хариуцах; - Танхимын албан ёсны бүх шийдвэр болон мэдэгдэлд гарын үсэг зурах; - Парламентаар хэлэлцэх хуулийн төслийн бэлтгэлийг хангах; - Танхимын спикер, дэд спикерт зөвлөгөө өгөх.²⁶¹
3.	Кабо-Верде Үндэсний Ассамблейн Тамгын газар	Үндэсний Ассамблейн Ерөнхий нарийн бичгийн дарга	- Тамгын газрын үйл ажиллагааг удирдлагаар хангах; - Үндэсний Ассамблейн даргын үйл ажиллагаанд туслалцаа үзүүлэх, үйлчилгээг сайжруулах, боловсронгуй болгох; - Тамгын газрын зохион байгуулалт, техникийн үйл ажиллагааны журамд гарын үсэг зурж баталгаажуулах; - Тамгын газраас төрийн бусад байгууллагатай харилцах ажлын уялдаа, холбоог хангах; - Үндэсний Ассамблейн дарга болон Даргын товчооноос шаардлагатай гэж үзвэл Ерөнхий

²⁶¹ The Clerk of the Parliaments: Role and Functions. <https://www.parliament.uk/about/faqs/house-of-lords-faqs/lords-cofp/>

			нарийн бичгийн дарга нь: ○ Үндэсний Ассамблейн төсвийг Даргын товчоо, Зөвлөлөөс тогтоосон зарчимд нийцүүлэн бэлтгэн хэлэлцүүлэгт өргөн мэдүүлэх; ○ Үндэсний Ассамблейн тайлан тэнцэл бэлтгэн Зөвлөлд өргөн мэдүүлэх; ○ Үндэсний Ассамблейн албадын дотоод зохион байгуулалт, чиг үүргийн талаарх дүрэм, журмыг өөрчлөх санал оруулах. • Үндэсний Ассамблейн даргын захирамжийн дагуу Тамгын газрын удирдлагын түвшний бусад асуудлыг шийдвэрлэх.
4.	Канад Сенатын болон Нийтийн танхимын Ажлын алба	Сенатын болон Нийтийн танхимын Клерк	Сенатын Клерк: • Хамтын удирдлагын асуудал, түүний дотор захиргаа, санхүүгийн төлөвлөлт, удирдлагын хэтийн төлөвийн асуудлаар зөвлөх; • захиргаа, санхүүгийн асуудлыг зохион байгуулах; • Сенатын захиргааны удирдлагыг хэрэгжүүлэх; • Сенатын захиргааны чиг үүрэгт хяналт тавих; • дотоод эдийн засгийн хороогоор дамжуулан Сенатад ажлаа тайлагнах; Сенатын Клерк чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд нь Хуулийн болон Ёс зүйн Клерк, Сенатын Ушер тусална. • <i>Хуулийн Клерк</i> нь гишүүдэд хууль тогтоох, хянан шалгах үүргээ хэрэгжүүлэхэд нь шаардлагатай хууль тогтоомж, бусад мэдээллээр хангах үүрэгтэй. • <i>Сенатын ёс зүйн Клерк</i> нь Сенатын танхим, түүний ажиллагсдын ёс зүйн талаар санал дэвшүүлэх, Сенатын танхимын ёс зүйн хороогоор хэлэлцүүлнэ. • <i>Сенатын Ушерийн</i> гол үүрэг нь парламентын хуралдааны үед эмх журам сахиулах ба Дэгийн хуулийг мөрдүүлэхэд хуралдаан даргалагчид тусална. Нийтийн танхимын Клерк: • Нийтийн танхим, байнгын болон хамтарсан хороод, гишүүдэд хууль тогтоох эрхээ хэрэгжүүлэхэд нь шаардлагатай үйлчилгээ үзүүлэх; • Танхимын үйл ажиллагааг олон нийтэд таниулах ажлыг зохион байгуулах; • Танхимын санхүү, захиргааны асуудлыг хариуцах чиг үүрэг бүхий Дотоод эдийн засгийн зөвлөлийн нарийн бичгийн даргын үүрэг гүйцэтгэх; • Парламент хоорондын харилцааны асуудлыг хариуцах; • Танхимын захиргааны чиг үүргийг гүйцэтгэх эрх бүхий байгууллага болох Клеркийн удирдлагын байгууллага (CBG)-ыг тэргүүлэх.
5.	ОХУ	Дарга	2. Тамгын газрын дарга нь бүрэн эрхийнхээ

	Төрийн Думын Тамгын газар	(Руководитель)	хүрээнд: - ОХУ-ын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар, ОХУ-ын Холбооны хурлын Холбооны зөвлөлийн Тамгын газар, ОХУ-ын Засгийн газар, холбооны гүйцэтгэх байгууллагууд, ОХУ-ын шүүхийн байгууллага, ОХУ-ын субъектүүдийн хууль тогтоох болон гүйцэтгэх байгууллагууд, гадаадын парламентын ажлын албад, парламентын олон улсын байгууллагуудтай хатран ажиллахад Тамгын газрыг төлөөлнө; - Тамгын газрын дэд дарга нарын хооронд ажил үүрэг хуваарилах; - Тамгын газрын үйл ажиллагааг зохион байгуулах ба Тамгын газарт хуваарилагдсан ажил үүргийн гүйцэтгэлийг хариуцах; - Тамгын газрын бүтцийн нэгжүүдийг (цаашид “бүтцийн нэгж” гэх) тогтоох, тэдгээрийн харилцан ажиллах журмыг тогтоох, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих; - холбооны төрийн алба хаагчдыг Тамгын газарт оруулах асуудлыг шийдвэрлэх; - Тамгын газрын ажилтнуудыг томилох; - ОХУ-ын хууль тогтоомжийн дагуу бусад бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх; - өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах Ажлын албаны үйл ажиллагааны талаар тушаал гаргах.²⁶²
6.	Самоа Хууль тогтоох ассамблейн Клеркийн ажлын алба	Хууль тогтоох ассамблейн Клерк	- Хууль тогтоох ассамблей, түүний хороодын үйл ажиллагаанаас үүдэн гарах үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлэх; - Дэгийн хуулиар Клеркт оногдох эрх, үүргийг хэрэгжүүлэх; - Клеркийн ажлын албаны үр дүнтэй, эдийн засгийн хэмнэлттэй ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх; - Хууль тогтоох ассамблейг олон нийттэй холбох; - Хууль тогтоох ассамблейн болон байнгын хороодын хуралдааны тэмдэглэлийг Спикерийн удирдлага дор хөтлөх.
7.	Серби Үндэсний Ассамблейн Тамгын газар	Ерөнхий нарийн бичгийн дарга	- Үндэсний Ассамблейн дарга болон дэд даргад чуулганд бэлтгэхэд туслах; - Үндэсний Ассамблейн тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилтэд хяналт тавих; - Тамгын газрыг удирдоагаар хангах; - хууль, журмаар тогтоосон бусад чиг үүргийг хэрэгжүүлэх.²⁶³
8.	Унгар Үндэсний Ассамблейн Ажлын алба	Ерөнхий нарийн бичгийн дарга	- Үндэсний Ассамблейн шийдвэрийг боловсруулахад туслалцаа үзүүлэх; - хуульд заасан журмын Үндэсний Ассамблейн төсвийг удирдах; - Үндэсний Ассамблейн хуралдаанд оролцож болно, гэхдээ үг хэлэхгүй.²⁶⁴

²⁶² Положение об Аппарате Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации
<http://duma.gov.ru/duma/staff/status/>

²⁶³ Серби Улсын Үндэсний Ассамблей. <http://www.parlament.gov.rs/national-assembly.467.html>

9.	Швейцар Холбооны Ассемблейн Тамгын газар	Ерөнхий нарийн бичгийн дарга	- Тамгын газрыг удирдлагаар хангах; - Үндэсний зөвлөл, Нэгдсэн Холбооны Ассемблейн нарийн бичгийн дарга нарыг удирдлагаар хангах; - ажлаа Захиргааны асуудал хариуцсан төлөөлөгчид хариуцан тайлагдах.²⁶⁵
10.	Энэтхэг Лок Сабхагийн Тамгын газар	Ерөнхий нарийн бичгийн дарга	Ерөнхий нарийн бичгийн дарга нь: - Лок Сабхагийн спикерийн Үндсэн хууль болон бусад хуулиар хүлээсэн эрх, үүргээ хэрэгжүүлэхэд нь туслалцаа үзүүлэх; - Тамгын бусад нарийн бичгийн дарга нар, хороодын нарийн бичгийн дарга нар, Тамгын газрын нийт ажилтнуудыг удирдлагаар хангах; - түүний албан тушаал (эрх хэмжээ, статус, цалин хөлс) нь Энэтхэгийн Засгийн газрын хамгийн өндөр албан тушаалтан (буюу Ерөнхий сайд)-тай дүйцэхүйц байна.²⁶⁶

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

²⁶⁴ Chapter XII of the Act on the National Assembly.
<https://www.parlament.hu/documents/125505/138409/Act+XXXVI+of+2012+on+the+National+Assembly/b53726b7-12a8-4d93-acef-140feef44395>

²⁶⁵ Швейцарын Холбооны Ассемблей. <https://www.parlament.ch/en/über-das-parlament/parlamentswörterbuch/parlamentswörterbuch-detail?WordId=91>

²⁶⁶ Энэтхэгийн Лок Сабха. <http://164.100.47.194/loksabha/Secretariat/Functioning.aspx>

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- “Дэлхийн улс орнуудын парламентын ажлын алба” УИХ-ын Тамгын газрын Судалгааны төв, УБ, 2012 он.
- “Парламентын засаглалтай улс орнуудын төрийн эрх мэдлийн хуваарилалт”. УИХ-ын Тамгын газрын СМЛА, Судалгааны эмхэтгэл, 25-р боть, 2017 он.
- Chapter XII of the Act on the National Assembly. <https://www.parlament.hu>
- The Clerk of the Parliaments: Role and Functions. <https://www.parliament.uk>
- Положение об Аппарате Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации. <http://duma.gov.ru/duma/staff/status/>
- Сербии Улсын Үндэсний Ассамблей. <http://www.parlament.gov.rs>
- Швейцарын Холбооны Ассемблей. <https://www.parlament.ch>
- Энэтхэгийн Лок Сабха. <http://164.100.47.194/loksabha/Secretariat/Functioning.aspx>

УИХ.МН
СУДАЛГААНЫ САН